

Чурапчыга күн тахсар!

САНААОЛОХ

Чурапчы улууңун ханыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • sanaoloh

Бээтийн 18-р сарда бээтийн 19-р сарда бээтийн 20-р сарда бээтийн 21-р сарда бээтийн 22-р сарда бээтийн 23-р сарда бээтийн 24-

12+
2021 сийл
Бээтийн
18 күнэ
бээтийн
№ 43
(11796)

--- СОНУННАР ---

Болугуртан Самсон Иннокентьев «Юные Якутяне» ресурснай кин тэрийэн ыыппыт «Тыа сирэ -- мин дойдум» куонкуруска миэстэлэстэ

Норуот ханыата «Кыым» терүтэммитэ 100 сыллаахаа үбүлүөйүнэн ытыллыбыт «Тыа сирэ -- мин дойдум» куонкуруска оболор көхтөөхтүүк кыттыннылар.

Бу саас Арассыйга Федерациягаг Билим уонна технология сыйгар, Саха ереспүүбулукэтигээр Доруобуйя сыйгар, «Кыым» ханыат төрүтэммитэ 100 сыллаахаа үбүлүөйүн көрсө бастын ыстайтайбаа ереспүүбулукэтизбэй оболор дистанционной курсхтаниилэрээ ытыллыбыта. Тэрийзэччилэр: СӨ Уерх уонна билим министристибэта, «Юные Якутяне» Ресурснай кин, «Кэскил» обо-ыччат издательства, «Ситим» медиа-балх, «Кыым» ханыат эрдээжсийэтээ.

Соруга: тыа сирин эдээр талааннарын ойеенүүн, төрөбүт тылга, литератириээ, бичээжээ талталь иниэрийн, идэни таларга хаме.

Алексеев аатынан орто оскуолатын 11-с кылаанын үерэнзэччите Иванна Петрова «Саха ынабын элбээр туулгар туту гынабытый?» дизайн ыстайтайтын Гран-при урдук аатын ылла. Салайааччы – А.А.Томская.

Бастакы миэстэни Лилия Яковleva, Сунтаар улуулун Илимниир оскуолатын 9-с кылаанын үерэнзэччите Илья Саварина, Илимниир чулуу уола М.И.Попов дизайн тизмэтийн.

Иккис миэстэ бишили уолбут Чурапчы улууңун

Р.И. Константинов аатынан Амма орто оскуолатын 8-с кылаанын үерэнзэччите, «Арылы» медиа-киин эдээр кэрэспэдьизэн Самсон Иннокентьев «Киин доруобуйята – саамай күндү байз эзтэр “тыал-тыал бэркин дуо?” ыстайтайтын ишин ылла. Салайааччы – Александра Васильева. «Кэскил» обо сыньялан лаабырыгаг путевканан нацараадаланна.

Кабээй улуулун Мастаах орто оскуолатын 8-с кылаанын үерэнзэччите Эдилля Эверстова «Эдэр суруналыыс» куруүук чилиэн «Остуулга сибизийн килиэл ууруллар» улэтийн эмиз иккис миэстэни сиистээ. Салайааччы Л.Н. Винокурова. «Кыым» ханыат анал бирийнинэн нацараадаланна.

Оболор ыыппыт матырыаалларын автарыттан да кердэхе дынг олбуу, тирээн турар кынапдалары сырдатар берээжэй суруйуулар тахсыбыттар. Үерэнзэччите Самсону урдук кыайытынан оскуола кэлэктинбин, «Арылы» медиа-киин аатыттан итийтк-истинник эзэрдэлийбит! Айар үлэтигээр, үерэбэр сиитинилэри, дызи кэргэнгээр дьолу-согруну барабыт!

«Арылы» пресс-киин.

АРАССЫЙА 13 БАСТЬИН БЫРАЙЫАГАР КИИРДИЛЭР

Билингни кэмнэг уопсай Арассыйга сайдытыгаг Бэрэсдийзэммит Владимир Путин көбүлээжининэн, уопсастыбаннай тэриллийлэр сунгкэн кылааты киллэрэн, үзэлээн-хамсаан, дойдубутугар туна, дынногонуукаа сүолталаах кемену онгорон, туслаа сүолу-ини буллупар.

Ол курдук биниги улуулутугар «Березка» уйнайан ишинэн төрөлүүтээр уонна педагогтар көбүлээжининэн «Ресурсный центр поддержки и развития детей-инвалидов и детей с ограниченными возможностями здоровья в Чурапчинском улусе» уопсастыбаннай тэриллий 2019 сыллаахаа тэриллийбит. Бу тэрилтэ хара мяннайгыттан сурдээх актыбынайын, олохко сөн тубэээр бырайылтары суурин, кемускээн олохко киллэрэжинэн улууска, ереспүүбулукээ, Арассыйгаа билингни.

Ол курдук, 2019 сыллаахаа консультацийн-методический кинни тэрийн, Арассыйгаа Үзэйрийн министристибэтигээн бастакы гранын ылбыта, иккис грант Арассыйгаа Бэрэсдийзинин 2020 сыллаабы курэээр кыайан, «Радужные сезоны» дизайн бырайылагы олохко киллэрэн, тылларыгаг кэниллийлэх оболору

сайыннаар плаабыр улэтийн тэрийбитэрээ. Ол канэ Арассыйгатаа анымал пуонда «Абсолют-помощь» курэээр кыайан, улуулутугар «Логомобиль» бырайылагы олохко киллэрдилэр.

Бу бырайылтар камелерунэн унуйяанна эбий оборудование кэлэлээ. Ол курдук Хорватия куораанса ананан ононуплубут «Вербонтон» обо санаарыгаг, истэригээр анаммыт аппарат, логопедический зондалар, кварцевай стерилизатордар уонна даатын анализаторын.

Бу 12 күнүгээр Арассыйгыт Бэрэсдийзинэн 2021 сыллаабы граннарын түмүг табыста. Барыбыт үерүүтүнэн эссе бири кыайы, сиитии юлэлээ. Ол курдук «Планета КИП 2.1-креативные инновационные практики» дизайн, эбий үерэнзэчиннэ анаммыт бырайылак олохко кириитигээр үбүлэнээ. Улахан үерүүбүт дизайн «Топ-13 лучших проектов» киирдигээн уонна Саха сирин 32 кыайылаах бырайылагыттан улуулут аатын автаттыйбит.

Альбина ВАРЛАМОВА,
«Ресурсный центр поддержки и развития
детей-инвалидов и детей с ОВЗ» тэриллий
салайааччыта.

Соторутаабыта „Чаран“ түүлбэ Сэбизийн уулуссатыгаг (дьюнго биллэринэн Чапчая тумуунгар) баанаар буола сыслыта умулларылынна.

Ити түүнан бу издээн тахсыбытнан бохсууга кыттыбыт Мария Иннокентьевна Дьячковская манынк кэпсийр.

– Ити күн мин хортуска олпордоору, Михаил Дмитриевич Ефремовтан тизэн ильдээригээр көрдсүтүүм. Хортускабын Любовь Григорьевна Попова унаайбатыгаг көрдөнен олпордооччубун. Тийин хортускабыттын сүкэзри сырттахпытына, бу унаайбада кэккэлэнэ олпорор Любовь Дмитриевна Попова унаайбатын аттынан буруу бургучуйан табыста.

БАНААР БАРАР КУТТАЛЫН ТУОРАТТЫЛАР

Күүстээх тыаллаах күн этээ. Провод хатынныыттын искра бизэрэн, тийт лабатыгаг охсугута сиргэ түүнэн умайан табыста. Хата унаайбада инигэр бидээрэлэр баар буолачнаар, Мэхээчээ куалга уу бана сүүрдээ. Мин хортуска олпордоохаа курдээхлийн тэнийзэри гынар уоту сабыга охсо сырттым. Хаста да кырынан уунан саба кутан умуллардыбыт.

Банаарынайдарга төлөвүүнэн биллэрэммит кэллилэр, уунан ыстаран көрдүгэннээбээт, салгын уот турбат буолуутун хааччыйдлыар.

Би ниги санаабытагар унаайбада киирдэг уот линиятын анара намыльян турбат гына тардыхажаа эзтэр СИП изоляциялаах проводунаан киплэризхээ наадаа збит.

Бука бары баанаартан сархээхээ буолуобун!

Кэлсэттэ Алексей СЛЕПЦОВ.

— ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТ —

Айсен Николаев үлэтийн сүрүн түгэннэрэ

Бэс ыйын 7 күнүгөр ереспүүбулук баяныга «Бийр ныыыл Арассыйы» баартыйа регионаабы салаатын кампанийн эстин аспытын усна даалгээттэргэ түнээжан тыл эллигин тунунан инициинэрдээ. Кини #МыВместе в Якутии акция ылтыылаахтарыгар маҳтанна. Билиннитэ 4 тын тахса кини волонтердар хамсааңынарыгар ыттан, бу уустук кэми туоруурга дьоннго-саргээр камаленер. Ил Дархан бэлизтээбитинэн, баартыйа чилтийнэрэ миэсттигээр балыыналарга, медиктэргэ, олохтоохторго өйебул буолаплар. Билигийн буттуун успай сорук – вакцинаны кургуумунэн ылтыыга салтеөх усулусобуйаны тэрийийн. Айсен Николаев баартыйа олохтоох салааларын нэнлийннээзэйдээ өйтөтер-бынаарар улзни ылтыыга ылтталларыгар ынырда. Маны саргэ ойуур бенаардарын умулларыига сүнгал ысвавттары ытта миэсттигээр мобильный балхастуу тэрийзгрэ, техникины, инвентары болзмийнкээ субзэээтэ.

Бэс ыйын 8 кунуугэр Ил Дархан Айсен Николаев Татарстан аба байылыга Рустам Минниханов ынырытынан Казань куроркка тийдэ. Татарстан киннэгэр бэс ыйын 8-11 куннаригэр Саха сирин куннэрэ ыйтылыннылар. Добордуу враспуулукъ терүүтэммитэ 100 сыйыгар анаммыт тарзинин былдырын болдьоммута зэрэри, хамсык дъянинан сибзастсан быйылгы сүлтта көнөрүлгүбүтүз. Ол ичиндэг дойду биир бастың субъегын кытга билсигээ, итизинэ бишиги зрагийизэммит кыабын көрдөрв «Татарстан уонна Саха сирэ» форуму ыйтыны эрдээтэн сыйлаабы былаантна кирибиз.

Дылалабай сырны сабжаланытыгар Айсен Николаев татаар омук бүттүүн сүгүрүйэр улуу кинчээ, тарвебүт тылларын терүүтээчилэрдиттан бийирдэстэрээ, бэйиэт, уопсастыбанный дизайнатал Габдулла Тукай пааматынныгар сибэкки дъэрбетүн уурда.

Салгын Ил Дархан зргийнээс салалтатын күттэй көрүстэй. Ол эзэнтүүлэх кини Казань куорат IT-паракатыгар Саха сирин инновационный бүрдүүлэгчдүүрүүнээр бывштаканы арыйда, «SakhalInnovation» бывштаканы олохко кытарты тэндээ хардтылырын татнимзэхтийн сайдар сяллаах астыбыт. Татарстан инновацияны сайниннарынга дойду урдуун инниги күенгэ сылдьдар. Бинийн атын зргийнээсээргээ баар каплигэлэрбүтэн кытарты көрсөн, уолут атаастайхтаахлыт», — дизн Айсен Сергеевич эттэ.

Быстрапка кыттылаахтарын Татарстан цифровой сайдыяга, информационной технологияба уонна сибазискэ министирэ Айрат Хайруллин зөрдзелэт. «Бинги Саха сирин уолутун соёо-махтай көрдүбүт. Цифровизацияяба Саха сирэ сана сонун технологиялардах. Саха сирин уонна Татарстаны экзэмплиарын сибээс ситимнириң таңынан, күлгүурабыт кытарты майыннаар збит. Терүт омуктар угестэрин харыстырырга, арангаччылырырга улахан болбомтону уураллар», — дизэ Татарстан министирэ.

Тэрэзийн чөрчтүүлэгтнээс инновацийга
Саха Фреспубулукатын уонна Татарстан
министристи болгарээ экзинэмжкээ, социалний
зийэг, ал инигэр доруобуйга харьстабылыгар,
уэрхтээндээ бийргэ улзлииргэ сэбүүлэний
тухаристидэр.

Бэс ыйын 8 күнүгөр Айсен Николаев Приволжской федеральной университекка Арассыыйа хоту сыйтар эзгийиннэрийн салайар хамгаандаларыгар үерэтэр бырагырамаа тэрээзинигээр сыртта. Көрсүнүүг Татарстан президент Рустам Минниханов, Ямало-Ненецкий автономный уокурук губернатора Дмитрий Артохов, Ханты-Мансийский автономный уокурук губернатора Наталья Комарова кыттыныы ыллышлар. Ил Дархан Татарстан социальний-экзэмплийческий сайдыстыгыгар уонна судаарстыбаний салалтатын технологияларыгар ситиинилээх быраактыкалары кытта билистэ. Биниги ереспүүбулукзбит салалтатылан уонна улуустартан берзастабиллар үертии аастылар. Олох хаачыстыбатыгар интегральний көрдөрүүтүнз Татарстан булгунну күннэ дойдуга иинхи күннэг сылдьэр, ол иин инвестицияны тардыыга, социальный эйгээз, тутууга, ОДых, тырааныслар, тыя ханаайыстыбатын, урбаан эйситисан чагатын бастын хорлобуюдарын иппэчиннилэр.

Бес ыйын 8 кунуғар Саха сирин салайааччытыгар Казань куоракка баар полилингвальдай уөрх комплексын жардердулэр. «Адымнар» дизи ааттаа оскуолаға Ил Дарханы қытари ЮНЕСКО дыягаптарыгар Россия Федерациятын хамыңыйатын эллизиттээх сэкирэтәрэз Григорий Орджоникидзе сырьтта. Бу нууччалыны, татардыны, английскайдаңы дириңэтэн уэртэр қынаныбылырынын Татарстан бастакы берседиизинэ Минтимер Шаймиев кабулзәнниңин арыйбыттар. 2022 сылга дизи итиник 6 айнизи кипләризктэр. Дириңтэр Айдар Шамсутдинов оскуола дызгин устун экспурсия сөндро, интернаты, спорт сваланы, бассейны, айар мастарыскайдаңы, научнай лабораториялары, библиотекалык централы, музейлер. Сирин

Соглашение о сотрудничестве

оскуоланы сэргэ комплекска унайаан уонна алын сүнүөх оскуола киирсэр. Бу оскуолаба 3 тың. обо үерэнэр. Айсен Николаев Татарстан тыллары үерзтигиз бастын уолуптун үрдүктүк сыйналалата уонна бу утуя холобуру атын эрзгийэннэр ылыныахтарын себин эттэ.

Бэс ыйын 8 күнүгээр Айсен Николаев Томпо улууңтар уоту умулларыга «Полярные авиалинии» авиахамгааннъяаттан МИ-8 вертолетүү үонна дэлби тэлтээр үзүүнтэри ынтарга Бырабытальстыбыа сорудах бизэрдэ. Хаандыгаба ыксаллаах бынны-майги министэристибэтин бөлөжэ збии кемелене барбытын этэ. Ити курдук Ил Дархан ереспүүбулукбэз ойур баанаарыгар үескээбит бынны-майгыны күннээ хонтуруолга тутар.

Бас ыйын 9 күнүгөр Саха сирэ уонна Татарстан бииргэ үзлээгүннээ себүләни туһэрсиләрин үерүүлэх сизэргүй туюма буолла. Саха сирэ уонна Татарстан урут-уркуутан добордуу сыйынаннаахтар, всее 1996 сыйлаахха эрлийнэ-экономика ба бииргэ үзлээгэргэ себүләни туһэрсиллибиз. Билигин сана себүләнигэ Айсен Николаев уонна Рустам Минниханов илии баттаатылар. Бу близ түтэн социалынай-экономической сайдыяга, добордуу сыйынаны бебергеттуүгэ улахан сүолталаах. Саны докумоон экзизмик, бырамышылланнаас, инвестицияны тардлы, эргизн, урбаан, тыа хөхийнчилгээ, туризм зийгтийн уод а, хабар. Дыналабыай, научной сибазни, култуура, тереебут тыллары, национальной литератураларыны болтуруостарыгар ыкса ула барыаба. Казанынга ереспүүбулукэ инвестиционный, инновационный, туристический кызын, олохотоо бородуусуяны жөрдөрдүлэр. Түүр сүмктар литератураларын сайдыяларын туунан саха уонна татар сүрияавччылара көлсөттүлэр, саха кинематик туунан видабул ыллылар. Иис-үүс, маастарддар Олондо тизэмшигээр быйстапкалар буоплуулар, успуорка национальной көрүнчлийн билиннэрдидиб. Онон регионнаар иккя ардыларынаацы сыйынан сана таёымна таанарабыт. Холобур, IT-инфраструктура ба бииргэ үзлээгүннээ улахан сүолталаабын туунан Айсен Николаев бализэтээ. «Бишиги хамлааньаларбыт бииргэ үзлэлийллар. Энгил - дойду арбаа, бишиги - илиин еттугээр экзизмикээс сыйлпара ба киплэриигэ инники күенгэ сыйлдээбыт. Саха сира Унук Илин уокуурогар IT-ене 90% онгорор. Газомоторний оттугу туунаныга интэрэстзахилт бу хайысхаба Татарстан хамлааньаларын кытта үзлээгэбиз, чугастаацы кэмнээ куорат уонна бырамышылланнаас тырааныспарыгар хамсааны таанаракхлыт», -- дизээ ереспүүбулукэ бөнчүүсү.

Себүләнни быңытынан энил Саха сиригэր Татарстан күннарз ыбыллылахтара. Рустам Минниханов Айсен Николаевка национальный ераслүбүлүкәләр сайдылыларыгар ураты қылаатын иниң «Татарстан АССР 100 сыла» үбулүвийнэй бадизни туттарда.

Бэсыйн 10 күнүгээр Айсен Николаев Татарстанна сырыйтын камигар ерүс суудулаларын тутуу инфраструктуратын кытта билистэ. Пассажирдарды тиазир «Чайка» ерүс аалын керде. Бу Зеленодольский собутугар ононүллүбүт, 176 мизстэлэх убатыллыбыт айылга гаанынан оттуктанар бастакы вал буолар. Ааспүт сыйтан Казань Киризмилин кытылыттан туристары таар. Ил Дарханна суудунаны бырайыктаабыт уонна үзлэктэр исписалиистэр вал дың айаннырыгтар төн табыгастааын, күттапса сух буолууну хааныйарын, уматыны көмчилүррин уонна да атын еруттарин түнүнан сиңилии капсэтилэр, болтурустарыггар хоруудаатылар. Айсен Николаев Саха сирин усулуобуйатыггар сеп түбэнэр атын суудунулары, убатыллыбыт айылга гаанынан заправкалайыр ононуктары керде уонна Өлүөнэтзээри ерүс пароходствоын салалтагыггар киирбит этиилэри үерэтэллэргиң соорудаахтаат. «Ак Барс» судуналары тутар хамлааны генеральний дилирэктэр Ренат Мистахов ереспүүбулүкбэз анал бырайыганын ерүс-

Бэс ыйын 11 күнүгээр Ил Дархан Айсен Николаев дойду Бырабытальстыбатын Бэрэссадээзлийн солбуйгааччы Марат Хуснуплины кытта каруста. Өрүүтээр Унук Илингээ уонна чуолаан Саха сиригээр инфраструктураба суюталаах бырайыактары олоохон киплэриини дъүүлэстийлээр. Ол курдук, Байкал-Амур тимир сүолун илингни утабын кэнэгтийн таас чох салаатын сайдарыгаг тэхүү күүс буолуоба уонна АТР дойдупарыгаг экспоргаг танаарынын улаатыннаар кыябы бизриэбз. Санатан эттэхээ, Арассыйга Бэрэсдьиэнээ Владимир Путин бэс ыйын 1 күнүгээр Сибириргэ уонна Унук Илингээ тимир сүоллары сайнннарыны сурннууралхамын чийнаны тэрийнэр туунан бываарыга илии баттаабыта. Маны тэнэ Айсен Николаев уонна Марат Хуснуплин Өлүөнэнэ түссүү мицта туттуулган туунан кэпсээтгилэр.

Бэс ыйын 11 кунугэр Айсен Николаев РФ Айылба ресурсаларын уонна экологиятын министри Александр Козлов Саха сиригэр ойуур баанаардарын утары ыптыллар дыңгальлар тустарынан ыптыллар муннъабар ыйтынна. Александр Козлов быйыл аасылт сылга тэнзээтхээ, ерэспүүбүлүкээз ойуур баанаара 1,3 төгүл элбээбитинэн, ону умуруорууга збии күүтү ыттар сорук турарын этээ. 2015 сүлттан эрэгийнээс ойуур ханаайыстыбытын убулзэнийн 787 малгүйен солкупубайтан 2020 сүлтга 1,7 млрд солкупубайга дизри урдээбит. Рослесхоз салайвачыта Иван Советников Дьокуускайга бэс ыйын 2 кунугэр ыттыллыбыт муннъахха ыптыллыбыт мизэрэлэр туолууларын туунан ийнтийнэрдээ. Умайбыт ойуур изнин ахсаанын кердеруулэрээ Рослесхоз уонна Саха сирин отчуоттарыгар сеп тубэслэгтээрин, араастаанларын туунан ыйылынна. Дьүүлэгийн кэндитэн Ньурба улуунуугар отчуоту хайдах онороллорун бэрзбизэрэлийргэ байнаардылар. Маны таынан Айсен Николаев РФ Бырабытальстыбытын Бэрзессадзэтглини солбуйяаччыта Виктория Абрамченко аатыгар ойуур баанаарын умуулларыга кемелнөгрө ынырытын тута калсэтгилэр. Саха сиригэр федеральний резервэттэн 280 улэнт тийизн, ойуур баанаарын умуулларыга улалцнаар. Эбии 100 байыланы ыттыахтара Александр Козлов Саха сиригэр збии күүтү ыттары түргэтэлтэргэ сорууда. Ил Дархан ойуур баанаардылар сыйнамнаах прокурор бэрзбизирктин септээхтүк тэрийн ыттыгыга болбомтону тартна. Айсен Николаев тустаах бэрзбизиркээ, ыксаллаах кэмнээ мэндэзбээжээ, баанаары умуулларын кэндитэн ыттыллара тобоостообун туунан этий киллэрдээ. Муннъахха дьүүлэгийнгээ ыттыгыны эрэгийнэн Бырабытальстыбытын бэрзессадзэтглини бастаки солбуйяаччыта Дмитрий Садовников, экология, айылба харыстабылын уонна тыва ханаайыстыбытын министриэ Сахамин Афанасьев ылсындар.

Бэс ыйын 12 күнүгөр Айсен Николаев Саха сирин олохтоохторун дойдубут сүрүн бырағынынныгынан – Арассыйя күнүнэн эбэрдэлзээт. Ил Дархан 1990 сийт бэс ыйын 12 күнүгөр дойду дыылбатыггар – сана судаарыстыбаннаас олохтонуутупар уонна гражданской уопастыбы сайдытыггар – дэснүүн суюлталаах бынаары ылыныглыбытын бэлизтиир. Отуттан тахса сийт ааслытын кэнэ Арассыйя Федерациятаа чазирлийн сайдар держава бынытынан биир кэлимин бөбөрөгтө, аван дойдуга бойзтин миасттиин бигэтийтээ диир ыяхтаахлыт. «Биниги, Арассыйя олохтоохторо, ханнык да кэмнэг биир сомобо буолар ыяхпытынан, модун санаагыбытынан уонна дойдуга бэрнийнгээхлитинэн үнүүлччүү уретылаахлыт. Бүгүн эмиз, дын тарбаммыт уустук кэмнэгээр дабаны, түмсүүлэзэх буолуубут, бээз-бээзбээ кемелесүүлүүбүт ыараахтары бииргэ тусраан, дойдубут түнүгар аяарбытыггар-тутарбытыггар кемегеңлэр. Дойдубут модун күүнэ уонна оболорбут кээкиллэрэ биниги татаарылаах үлэббиттэн уонна гражданской эплигинэсплититтэн бынааччи тутулуктаахтар. Улуу Арассыйя тускугүн түнүгар бары бииргэ үзлэлзэхлитинэ кизн хабааннаах быланннары олохко киллэризхлэж дизайн бигэ эрэллэхлийн», – дизайн олондог ажлындоо.

Бэс ыйын 12 күнүгээр эреспүүбүлүкээж хамсых дьяннын тарбянытын тохторго тууламмыт хаачхахтыр мизралзэр бэс ыйын 25 күнүгээр дизри унатыглалтарын туунан ыйваахха Ил Дархан илии баттаата. Түүнчүү кулууптар (дискотекалар), караоке саалалар, аттракционнаар, обо ононъур хосторун, о.а. арапдыштар - уонна сыйннэаланг киннэрээн үзлэрээр салгын хэвчийн тэрилтэлээрин үзлээрин эрэсиймээ түүн 12 чааска дизри оннунан хаалла. Уонтан тахса зэлбэх кини банкеттырыа көнүллээммээт. Уон кини ичинэн банкет кийзэ 22 чааска дизри буюлара көнүллээнэр. Будь-оут тэрилтэлээригэр үзүүнтээрин 50 %-нын ыраахтан үзэж көрүнэр ынтарга этиллэр. Үолсастыбанний мизстаплэргэ мааскалаах зэрэсийм ичинэхийн нийт түүхийн эхийнээс эхийнээс

Афанасий НОЕВ,
Ил-Дархан пресс-сэкирэлтээрэ.

— УСПУОРТ — УСПУОРТ — УСПУОРТ —

«МАНЧААРЫ ООННЬУУЛАРЫГАР» КЫТТЫЫГА ХАМААНДАБЫТ БЭЛЭМ

Быйыл от ыйын 6 - 11 күннэригээр Горний улуунун кинингэр - Бэрдигестээхээс „Банылай Манчаары оонньюулара” 21-с тегүүлн ытылпыхаахтара. Улуусут хамаандата бу күрэхтэнгээз бэлзмэнээр улуус дъааналттын успуорка управлениетин салайааччыга Иван Оконешников билиннэрда.

Спартакиада усулуобуйынан быйытынан 11 көрүнгэ ыттэн 9 учүгэй көрдүрүүнэн түмүк таңаарыллар. Хапсарайга, гирэ анынтыгар, мас тардынтыгар, атах оонньюуларыгар, чөлжэки атлетикаа, национальный многоборье, ат суурдүүтүгээр, хотуу многоборье, саанан ытыыга, обунаан ытыыга күрэхтэнхээрээ. Нэнлиизнээстин ахсанынан керен 4 белекхе араарыллар. Ики хотуу улуустарга, кинн уонна куораттар.

Хапсарайдан түстүүга 8 ыйаанынна, гирэ анынтыгар 7 ыйаанынна, мас тардынтыгар 14, национальный ыстаныларга 3, чөлжэки атлетикаа 6, хотуу многоборье 3, ох саанан ытыыга 4, саанан ытыыга 3 ыспарсымын кирилхээрээ.

Пятиборье үс да үс ыстаны, тутум эргири, мас тардынтыла, хапсарай, 400 мизэрбээ суургуу кириллэр. Дъаихталларга халбас харатай дизайн курал баар.

Ат суурдүүтүгээр 5 зочт ылыллар. 2 ыраас хааннах, 2 Саха сиригээр тареебүт сизнэр, 1 саха боруодота кирилхээрээ. Бинигитэн Мэйн Кониг, Анкенди, Ютон Барс, о.д. а. кыттыахтара. Бу күннэргэ Ил Дархан бирийнгэр ыттарга сүүмэрдийр суурдүүгээ иких аппыт — Ютон Барс, Мэйн Кониг кытайылаахтара кэхкэлэгээр кирилхээр. Ити курахс 10 ат ыттыяа.

Биир уратынан 3 келувна ыспарсымыннаар — кырьыбастар, орто саастаахтар уонна оскуола оболоро ыттыларга буолар. Кинилэр ханын көрүнгэ ытталларга усулуобуйыба баар. Ол эрээри пенсия саастаахтар ыттыбастар. Урут эрдээтэн сүүмэрдийр (отборочный) күрэхтэр ытыллар эзит буоллахтарына, быйыл ыарыынан сибээстэн ытыллыбытылар. ыттарааччылар бары вакцинацияны ылбыйт буолохтаахтар. Ити эзэнэтилэнэй ирдээбил.

Хамаандабыт саастааба эрдээтэн билэн, ыспарсымыннаар бэйзээрэ (индивидуально) дарьыктанылар, ерслүүбулуктээзи күрэхтэргэ, арас турнирдара ыттыннылар. Бэлзмэнэр сбордар 2 түнүмээнэн ыттыллыннылар. Үнүс, тиңхэх сбор 14-тэн сабаланыбаа. Витаминаизация ытыллар. Бэлзм хайдах баран ийзирин тарийэр хамынныйа бэрэссадээзэлээ, улуус байлыгы Андрей Ноговицын хонтурууллуур, мэлдий кынхаллар. Керүннэринэн федерациялар салайааччылара, сыньярыллыбыт тэрилтээр боломтогорун уураллар, камелеонлар. Хамаандабыт кэтэр формата собуруу сакаастамытта, бу күннэргэ калихтаах.

Ыспарсымыннаарыт тунар сирдэрэ, анылыктара байнарыллыбыта. Быйылгы сыл үүнэрин ыттары Бэрдигестээх „Кыраый ымычазан” дизн унайаванынын дусгабар түнэсбийллээ. Ики этээстээх дынээхтээр. Анын-үүлүнэн аукционна кайыбыт „Сергэлэх” тэринтэ хавччыылаа.

Быйылгы спартакиада хамык ыарыынан сибээстэн абыйах көрөөчүлээх буолуоба. Тарийэр улуус дьоно-сэргээти вакцинацияны барыт буоллахтарына юллэриллихээрээ. Эрдээтээби спартакиадаларга далэгээссиизээз 100-тэн тахсалы кинилэх ыттарыт. Холобур Чурапчы дэлэгээсийтигэр 60-тэн тахса ыспарсымын, ону таанын тренердэр, успуорду тарийэччилэр, суппардар, бираастар, о.д.а. кириллэрээ.

Инники спартакиадаларга улуусут хамаандата инникилэр кэхкэлэгээр хамаандата чуралчы — успуорт түоната сыйдьбыта, „Чуралчы — успуорт түоната” сыйдьбыта. Олох учугэйдик 1971 сыйлаахха көрдөрөр. Олох учугэйдик 1971 сыйлаахха Мэнэ Дьокуускайга уонна 1979 сыйлаахха Майацаа буолбут Хангалас улуунун кинингэр Майацаа буолбут оонньюуларга ыттыыбыт, бастаабыллыт буоллар. Итинэн көрдөхх бастаабатахлыт 42 сый буолбут. Бу спартакиадаба салалтабыт бастынга саял-сорук туруорда, хамаанды бу кирбийин ыларга бигэ бынварынылаах!

„Манчаары оонньюуларын” уотун эстафетата от ыйын 1 күнүгэр Мэнэ Хангалас улуунуттан сабаланыбаа.

Кэлээйтэ Алексей СЛЕПЦОВ.

ПРОГРАММА

XXI Спартакиады по национальным видам спорта «Игры Манчаары»

Место проведения: с. Бердигестях, Горный улус

Дата проведения: 6 - 11 июля 2021 г.

Дата, время	Мероприятие
6 июля – вторник – день приездов	
09:00-20:00	встреча и размещение команд
09:00-18:00	работа мандатной комиссии, аккредитация команд
18:00-19:00	СОВЕЩАНИЕ ГСК С ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ КОМАНД
19:00-20:00	совещание – семинар для судей по видам спорта
10:00-18:00	Всероссийская научно-практическая конференция с международным участием «Иновационные аспекты физкультурно-спортивной деятельности»
7 июля – среда	
15:00-17:00	Всероссийская научно-практическая конференция с международным участием СТРЕЛЬБА ИЗ ПНЕВМАТИЧЕСКОЙ ВИНТОВКИ
10:00-15:00	БЕЛКА -ПС
ЯКУТСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ СТРЕЛЬБА ИЗ ТРАДИЦИОННОГО ЛУКА	
09:00-18:00	СЕВЕРНОЕ МНОГОБОРЬЕ
10:00-15:00	северный тройной прыжок
ГИРЕВОЙ СПОРТ	
15:00-16:00	взвешивание: - мужчины до 63 кг., до 68 кг.; - женщины до 63 кг., свыше 63 кг.; - девушки до 60 кг., свыше 60 кг.; - юноши до 65 кг., свыше 65 кг.
СЕВЕРНОЕ МНОГОБОРЬЕ	
14:00-17:00	северный тройной прыжок
МАС-РЕСТЛИНГ	
16:00-18:00	взвешивание
НАЦИОНАЛЬНОЕ МНОГОБОРЬЕ	
09:00-12:00	3*3 СОВЕЩАНИЕ ГСК С ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ КОМАНД
19:00-19:30	утверждение результатов первого дня соревнований
19:30-20:00	пресс-конференция
20:00-22:00	награждение
10 июля – суббота	
ЛЕГКАЯ АТЛЕТИКА	
10:00	3 000 м. женщины-ветераны
10:15	5 000 м. мужчины-ветераны
ЯКУТСКИЕ ПРЫЖКИ - КУОБАХ	
10:00	девушки
11:00	женщины
12:00	мужчины
14:00	юноши
15:00	ветераны
БОРЬБА ХАПСАГАЙ	
09:00-12:00	предварительные схватки
14:00-18:00	предварительные схватки
СЕВЕРНОЕ МНОГОБОРЬЕ	
09:00-13:00	прыжки через карты
14:00-18:00	прыжки через карты
СОВЕЩАНИЕ ГСК С ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ КОМАНД	
19:00-19:30	утверждение результатов третьего дня соревнований
19:30-20:00	пресс-конференция
20:00-22:00	награждение
11 июля – воскресенье – день о	
БОРЬБА ХАПСАГАЙ	
09:00-13:00	предварительные схватки
14:00-16:00	финальные схватки
16:00-17:00	абсолютное первенство
ТОРЖЕСТВЕННОЕ ЗАКРЫТИЕ (ОБЩЕКОМАНДНОЕ НАГРАЖДЕНИЕ) СПАРТАКИАДЫ	
СОВЕЩАНИЕ ГСК С ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ КОМАНД	
19:00-19:30	утверждение результатов четвертого дня соревнований
19:30-20:00	пресс-конференция
20:00-22:00	награждение
11 июля – воскресенье – день о	
БОРЬБА ХАПСАГАЙ	
09:00-13:00	предварительные схватки
14:00-16:00	финальные схватки
16:00-17:00	абсолютное первенство
ТОРЖЕСТВЕННОЕ ЗАКРЫТИЕ (ОБЩЕКОМАНДНОЕ НАГРАЖДЕНИЕ) СПАРТАКИАДЫ	
СОВЕЩАНИЕ ГСК С ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ КОМАНД	
17:00-17:30	утверждение результатов пятого дня соревнований
17:30-18:00	пресс-конференция
ЭТНО-ЭСТАФЕТА	
18:00-19:00	«Тогус туруй уолеттар, сэтгэ кытальын кыргызтара»
НАЦИОНАЛЬНОЕ МНОГОБОРЬЕ	
16:00-17:00	бег 400 м.
НАГРАЖДЕНИЕ	
15:00-16:00	

— 2021 - АРАССЫЙ ЙАБА НАУКА УОННА ТЕХНОЛОГИЯ СЫЛА —

Географическая наука доктора, профессор Иван Кириллович Ефимов (1915-1970)

"Профессор, доктор географических наук Иван Кириллович Ефимов принадлежит к категории известных ученых, стоявших у истоков экономической науки в Якутии.... В нашей республике он был основоположником следующих научных направлений географии населения, трудовых ресурсов, региональной географии, проблем развития территориально-производственных комплексов, горнодобывающей промышленности.

Преподаватель, заслуженный профессор РАН АН РС(Я) Якутии Михаил Степанович Шеломов – родственники Ивана Кирилловича.

В. Ларионов, академик РАН, АН РС(Я)

Сахабыт сирин сайдылыгыгар, норуутун каскиллээх олобун тутууга тух баар ейүн-санасытын, олобун ууран үзлээбүт биир дойдулаахлыг Иван Кириллович Ефимов балабан ыйын 5 күнүгээр 1915с. Бажсы нэшилигээр Семен Иванович уонна Матрена Петровна Ноговицыннаар дизн сэниэ ыалга тэрвебутг. Дьоно сбо турбат ыалга буолан, уолларын Ефимовтар дизн элбэх сэргээх, дъаданы ыалга ийттар бийрбигттэрэ. Имилит дьоно Кирилл Сергеевич, Ульяна Ивановна Ефимовтар бэйзэлэрин обзоруун талынан элбэх атын обзоруу барыларын тэннэ тутан, ийтэн, көрөнгөстөн улаатыннартаабыттара.

1923 с. уоллара 8 туулугта Бахсы начальны оскуолатыгар үерэттээр биэрэллэр. Чорочу улаатан эзэр уолу дьоно төттерү ылвары ийндр дьонун кыпта тыл-тылларыгар киирсибэхтэрийн үрдүнэн тереппут ийэтэ ынтырдаах атынан калэн күүнүнэ илдээ барбыга. Ийэтэ уу нырзийтэн көрбетех оботун таптага ымманныйбатаа, уол да билбэл дьонугар систыбатаа. Онууха збин ханан да дээрлигбатаах, хайж сыйлан дизни билбэлэх уолу ийэтэ мөбөн-этэн салыннарыга. Уол ииплит дьонугар курзэбита, тереппуттигээр барагтан кыкхыраччы аккастаммыга. 1927 с. алтын сүнүүх оскуолтнын бутэриитигэр ииплит дьоно уолларын иирсэнтэн бываан уонна салгын үерэттээрэри куоракка олохсуйбут улахан оболоругар олохтообуттара.

Ваня куоракка киирэн, 1 №-дээж Советской оскуолаа үерэнэ киирэр. Ол гынан баран манна да барьтаа эриз-дахсаа буолбатаба. Ваня араас дъонь кинини кулаак уолаа дээр үнгээлээр итгэвшийн хас да оскуолаттан үнүллар. Үхсан дойдтуугар тэннергэе күнэллэр. Санын быгаас, уолу төрөглүүтээрин Ноговицыннары үйтээс бииргэ спорбот буоллаа тусла олордун, сирин бэйэтэ тангаастаан айааын иитинин, ииппилт дыноо Ефимовтар туора дъонь дээр бынаарал. Онон 13 савзахаа обо бэйэтэ бэйзтигэр турган хаалбыга. Бу замын Чуралчыга Москваттан кэлэн геологический этэрээзтэй улзалим сыйдьара, Ваня кинилэргэ рабочайынан хиирэр. Билингэ-коруулгээ тардынылаах, тухажаа барьтыг гарын систабас уолу геологтар үерэн дээр субзлиллэр, берилларыг гарын куоракка илдээ киираллэр. 1931 с. "Якуттэгэлоразведка" управлениетын иининэн тэриллибит 1 сильваах техники-геологтар куурустарьгар үерэнэ киирэр. Үерэн сыйрттыяна эмизэх омсуюлаах сурук кэлэн оскуолаа дираизктэр Григорий Трофимович Семенов ыныран ылан капсэтэр Кэспэтийн тумуулж: "Күттанима, барзанын" ижилээ.

уэрэн"- дизн ыыттар.
Үерзбин бутэрэн, 1932-1933
сс. Черскайдээби экспедицияа
техникийнан, 1933-1934сс. Хара Улааэх
көрдүүр этэрээтигэр коллекторынан
1934-1936 сс. Имтанжансай
хорбодьнуу көрдүүр этэрээкийн
старшай коллекторынан, прорабынан
улзлийр. Улзлийр тэрүүтээ
дьобурдаах эзэр исписэлини бэлигтийн
керен, 1936 с. Москвааа уэрэгтэрээ
ыытталлар. МГУ геологической
факультетигар туттарсын баҕаред
да "ортон уэрэйин сух" дизн ылбаттар.
Он ийн 1938 сүлгэ дылы метро
тутуутугар шахтерынан улзлийр. Кини
манна Революция болооссатыттан
Маяковский станциятыгар дизри
баар метро линиятын ханарага
улзлий-улзлий ыччат кийзэнтийн
ортон оскуолатын бутэрбита Сотору
танаарылаах улатин ийн стахановец.

путевкнан набараадаланар. Төн да ырахан улэбэс сырттар, оскуопатын ситиһииззехтик бүтэрэн, баџалаах үерэбэр өсөө холонон көрөр да, биир баал тийбэккэ қыайан кирибтэй. Иваны Днепропетровской уонна Томской университетыгар кириини талларбыттарын, дойдубуттан чугас дизн Томской талар. Үерзнииззех куоратыгтар вианнаан иң, тимир суул саахалтыгар түбэнэн, улаханнык эчийэн, унуннук балыына ба сытан эмтэнэр. Үерэбэр хойтуаан тиййэр да хата үерэбэр ыланнэр, уосрай дызиэн хаяччыллан үерзэн барар. Төн да уустуктары көрүстэр қынанан, күнү бына дъарыктанан, туюха да аралдыйбакка сыйалын ситиһэргэ үзлинир. Онон урдук үерэх авын дъэ тэлэйэр дьолгу бэйзтийн хара күүнэн, дьюуруунан ситиспите.

1941 с. Саха сиригээр практикалана сырьптыбына серии тобо аваннаан эмиз эрзай-кынапба бөбенү буруукэллэти. Иван доруубуйатынан армияттан сыйыйллан хаалгар, здер уолу Верхоянский орто оскуолатыгар учууталынан выталлар.

Иван Кириллович дьону түмэр, тэрийэр дьобурдаацын балыгийн хөрөн, 1943 с. Булунга РайОНО салайааччынан ытгаллар. Манна таңаарыытаах үлэтийн ичин 1946 с. "За доблестный труд в Великой отечественной войне 1941-1945г." мэтэзлийн наадраадаланар. 1945 с. уолуттаах методист дизэн, СӨ Уерэх министристибэтигээр инспекторынан анышлар. 1948 с. учуутал үвэрхээх Муза Сергеевна Анисимовынын ыал буопаллар. Уерзүн салгыны бааттадан дьиэ кэргэний илдээ Томскайга тиййэр да эмиз үнсүү сурук атахтаан, Новосибирскайга үвэрэнэргэ күнэллэр. Кэргэнэ Томскайга үзлийр, байэтэ Томскайтан сыйдьян үерэнэн, 1949 с. үерзүн бутэрэр. Билиигэ-керүүгэ тардыйны - бу эмиз бэйтийн түнүгар ыары, Иван эссе салгыны сайдыабын санаан, устунаан науканан дъарыктанар баатаа бাহыйан, 1949 сыйлааха очтоообуга санаа тэриллийт Саха сиринзэби филиалга научнай үлээж киирэр.

1950 с. салалттатан кинини геология уонна экономика отдельгыр үлэбэ ылапларыгар туроурсан, сана тәриллибит экспедиция Алданнаабы группатыгар үлэбэ киирэр. Экономический наука кандидата С. В. Славин салалтанынан чинчийэр үлатин сабалыыр. "Алдан промышленной оройуонун экономика-географической характеристики" дизэн тизмэнэн дъарыктанар. Саха сирин сообуруу еттүн экономический географиятын сишлии инз-тонон үөрэлэр. Алдан сүннүүгээр көмүстээх, сулуудалазх, чохтоох, тимирдээх сирдэр, рабочай бенуелэктэр спохторун-дъанаахтарын чинчийэр, горняктар улзларин-чинарларын чынчийэр.

хамнастарын ырттар.
1951-1952 са Алданнан үс чинчийэр экспедиция үлэпниир. Ол тумуулсан хас да отчуоту онгорор. З-с научнай сессияяба "Современное состояние промышленности Алдана (Алдан оройнсон промышленнайын билинни түрүгө)" дизн дахьлааты азбар.

туруау дизайн дақылааты айар. 1957 с. научный сотрудник дусунчаныгар бигэрэнэр. Уонунан научный ыстагыйа, дақылаат сурияр. Оддук "О развитии сельского хозяйства в Алданском горнопромышленном районе" улэтэ болбомтону таппыта, "Известия Сибирского отделения АН СССР" журналга "идея автора заслуживают серьезного внимания" дизайн бэлиэтэммила. Бысыл бастакы научный улэтэ "Южная Якутия" дизайн

уопастыннаас улахан сэнээрүүтүн ылар. Иван Кириллович Саха сирин сообууроо еттугээр анаммыт сүүрбэччээ улзлэх. Элбэх сыралаах улэтийн түмүгүнэн 1959 с. кандидатской диссертацийн "Южная Якутия (Алданский горнопромышленный комплекс) - экономико-географическая характеристика" ТИЭМЭБЭЭ ситишилзэхтийн камускуур.

Иван Кириллович төрөөбүт Сахатын сирин географиятын энхиэл суюх билээр. 1958 сүлттан 1967 сүлгэ дылы Географический улсын төвийн Саха сирийн филиалын барзссад эзэглиэнэ үзлээбиз, хийн далааыннаах үзни ыыппыта. География, норуот ханаайыстыбата, айылба байын учрэтийн болцуур оростыг гар элбэх чинчийн илээр ыыппыта, хомуурунны угктыг таанааттарбыта. Хас да научной съезжей делегатынан талыллыбыта.

1962 с. Иван Кириллович ССРС
НА СО Саха сиринзэй филиалын
улз экономикатын секторын
себиздиссийнэн ананар. Бу камтэн
өрестүүбүлүкәбит каадырынан
хамчылтыгыгар, хотугу дойдуга
нэшилизнээ олохсуйуутун уонна
үзүүт күүс ресурсаларын табатык
туханы болпуруоңун үэрзитгэ-
бары күүнүн ууран үзлээбиз.
Калии исподалистэр, рабочайдар
олохсуйапларыгар тух мэний,
итээс-бынаас баарын үэрзилти,
үзэгит күүс собурууттан калз-бара
туруута туюг тахтарын, үтүк хотугу
сиргэ нэшилизнээ өр кэмнэ тохтоон
олохсуйарыгар тух наадтын инзен-
тонон чинчийбита, ону туоратар
сүоллары көрдөвбүтэ, экспедицияларга
сылдьбыта. Статистический

ондоога 1962 с. трудовые ресурсы Алданского горнорудного района научной улээти тахсыйбыга, бу үзүүлтигээр исписалийн олохсуйбатын суурин бирчийн эзтийн олох таёмын Саха Сиригэр атын регионнаартан билэх намындааын тохоболоон ыйбыта. Хотуулж регионнаа олох спортуу усулуубуйятаа собуруу регионнаартан ыраханын, съяна хас эмэг бүк ыарырын чууцгын, коэффициенны заабын уларыйыахтааын турорусубута да хомойоух ичин уларыйын кирибэтэрэ. Арай ССРС Урдукы Сэбзитин Президиумун 1967 сэлт балаадан ыйын 27 күнүнээби Үйлаацынан улук хотогуу сиргэ үзүүлээчилгээрэй араас чагцэтийнлэри көрөрүү сициспилттэрэй Ити бийцах ылдылтыгыгар Мурманскайтан

Чукотка бу дизири практической уонна научный узлниттэр, исписалиистэр халынг армиялпара улахан сыралах улени ыыппыттара. Ол дъо қаккагизэр Иван Кириллович Ефимов эмиз баары. 1969 с. Москва "География населения и трудовые ресурсы Северо-Востока СССР" дизи тизмээс диссертациятын ситийнилээхтик хөмүүскэн, сахалартган бастакынан географический наука доктора

Иван Кириллович кэргэнэ Музей
Сергеевна Анисимовтар дизайнч
учууталлар дыз кэргэннэриттэн
герүүтгээба. Ийэтэ Анна Алексеевна
Гаайа Петр Алексеевич Саха сиригэр
биллэр учууталлар этилэр. Музей
Сергеевна ер хэмжээ С.Ф. Гоголев
хувьсатынан педколлежка ситинийилэхтийн
гулалэббит. Сыраалаах улэтэ үрдүүтүү
сынаналанан, САССР тутаал эзхучууталаа
СССР норуутун үзэрбизиритин түйгүн
хувьсаты инкоригиттэрээ.

Иван Кирилловны опус учугэй хаанайын, аяа эдээ дизн оболор, бийлэр дьено ахтаплар. Кини оболорун бэйзиттэн араарбакка, куруук бииргээлдээ сыйдьара. Учугэй үерэймийлини ылалларыг гар кынанаа ини бынтынан энкилэ сух буоларына иппитэ-такыйбыта, төрөвдүү дойдуларын талттырыга үерэлпитэ. Галина Ивановна: "Папа все успевал он был идеальным отцом. Он показал нам Центральную Якутию сам. Уралчинский улус в моей памяти остался солнечным, привольным, чистым от разноцветия цветов трав. Папа взял нас с братом на экспедицию в Южную Якутию. Тогда я училась в восьмом классе. Мы ходили мы на теплоходе вверх по Енисею. Посетили поселки Ленск, Зитим, Киренск. Впервые в жизни я видел Ленские Столбы... В Мирном посетили обогатительную фабрику, где нам показывали добываемые алмазы. Из Иркутской области посетили посёлок Мамакан и Бодайбо. Ездили на места Ленского расстрела рабочих в 1912 году. Спустя годы, я думаю, что папа не просто брал нас в экспедицию. Он не говорил нам о прелестях профессии экономиста, поступая как педагог мудро, он нам ее показывал. Именно после этой поездки у меня уже не было альтернативных поисков другой профессии и я твердо знала, что буду экономистом. Экономистом стал и мой брат Геннадий", - дизн ахтар.

Кыбына Галина Ивановна Рац профессор, экономическая наука доктора, М. К. Аммосов атынан ХИФУ «Экономика и финансъ» кафедра заведующая. Улахан уола – Геннадий Иванович Ефимов – экономическая наука кандидата, доцент, Москватаабы «Экономика уонна күптуура» үнүстүүтүн профессора, кыра уола – Иван Иванович Ефимов-Август Муран – поэт, прозаик, философ, хас да кинигэлэр заалтардаа.

Кили көнниттэн хаалара – кини онорбут үзлэх-хамнаха, дьон бийгэр хаалбыйт бийдебуулун сэргэ кини оболоро. Иван Кириллович сэйтэг олпорботох олсун оболоро, сизнэрээ салтынллар, аатын автаталлар.

билийлээх учонай, сахалартан бастакы географической наука доитора олорон авслыг сподун, эзэтин-хамнаын, онорбурт угтув дэвсгалаларын үэрэлтэр уонна билээр авслыг буолар уонна бу ыстайтын А. Е. Мординов тылларынан түмүкүүбүт Хайа да норуут авслыг историйн, култууратын биларга дылупар, куркуу опорон авслыг калуунзэр сийтийнзэрин утумнуур, сайннаар, сальязан ихэр үгээстээх. Ол - олох сокуона.

Валентина ЛОНГИНОВА,
Чуралчытаабы кииннэммит

А. А. Готовцева "Ефимов Иван
Кириллович - ученый-исследователь
Якутии" дипломный улэз
бунаныпчына

— ТЫА ХАҢЛАЙЫСТЫБАТА —

ҮҮТ СОБОТУОПКАТА ҮАМ ҮЙЫН ТҮМҮГҮНЭН

Наслега	План 2021 г	за отчетный месяц 2021 года				за январь - май 2021 года			
		май		(- +) тонн	в %	план	факт	(- +) тонн	выполн в %
		план	факт						
Алагарский	480	33,73	41,808	8,08	123,9	84,84	110,80	25,96	130,6
Бахситский	275	19,34	32,452	13,11	167,8	48,65	72,03	23,38	148,1
Болотгинский	120	8,43	4,112	-4,32	48,8	21,21	11,20	-10,01	52,8
Болутургский	484	34,03	31,022	-3,00	91,2	85,59	124,42	38,83	145,4
Арылахский	214	15,03	13,215	-1,82	87,9	37,81	36,44	-1,37	96,4
Кытанахский	174	12,19	14,625	2,43	120,0	30,67	36,21	5,54	118,1
Мугудайский	371	26,09	22,457	-3,64	86,1	65,63	57,28	-8,36	87,3
Ожулунский	393	27,60	24,546	-3,06	88,9	69,43	71,14	1,71	102,5
Соловьевский	422	29,64	44,900	15,26	151,5	74,55	78,38	3,83	105,1
Сыланский	539	37,88	28,379	-9,50	74,9	95,28	73,67	-21,61	77,3
Телейский	377	26,46	19,723	-6,74	74,5	66,55	53,51	-13,04	80,4
Хадарский	420	29,52	26,234	-3,28	88,9	74,24	65,49	-8,74	88,2
Хатылынский	178	12,48	8,811	-3,67	70,6	31,40	25,26	-6,14	80,5
Хаяхсытский	190	13,32	8,967	-4,35	67,3	33,50	21,85	-11,65	65,2
Холтогинский	235	16,53	15,289	-1,24	92,5	41,58	46,38	4,80	111,6
Чакырский	380	26,68	40,677	14,00	152,5	67,10	130,44	63,34	194,4
Чурапчинский	15	1,05	1,352	0,30	128,3	2,65	3,73	1,08	140,7
по улусу	5265,10	370,0	378,57	8,57	102,3	930,68	1018,24	87,56	109,4

Быйылгы сылга үүт соютууопкалааңынын былаана 5265, 10 түонна. Итгىнтэн ыам быйын түмүгүнэн 930,68 түонна ыаныллылаахтааба 1018,24 түоннанан толоруллан, 87,56 түоннанан аһарылынна. Ыам быйыгар 370 түонна былааны 378,57 түоннанан толорон, 8,57 түоннанан аһарылынна.

Соторуаабыта „Чуралы“ ТХПК бирабышынтын мунъяба булла. Онно, бастакытын, кээрэтил ааслыт сыллаабы финансовой түрүгүн түнүнам, ишиңизнан сыйылыхтаалын болтуруостарда көрүлүнүүлэр.

Кэпэртий финансовой туруга үчүгэй, салы барыстаахтык түмүктэзбита балытэнэ. Сайылктааһынга быйлыгы сайынна ууту тутуу сыйнатыгар ишарычындар, тэвсүүчидар. Ол худук арда 70 уонна 50 ыянчныктаах

механизациялаах (дойкалаах, охладителлаах) фермаларга зөннөөн үбүлээгүйн оногууллар збит буоллабына, быйыл 25 төбөттөн үеүэ ыянныктаахтарга 63 солк. буолуоба. Күеҳ сайын быйанын туһанан үрүн илгэни далзэтргэ, дьону дохууттуурга анаан бу сыана оногуулунна.

Бу күннэргэ 67 туннна комбикорм абалыллан баанынай ханаайыстыбаларга тунэтилийнэ, эссе изгизээ, Көпаратийн салалтата 25-тэн үеээз ыянныктаах, механизациялаах сайлыкхары крийзэн көрдэ.

Илгэлзэх ардахтар кэннилэриттэн мэччирэн лапла збилиннэ, онон үүт ыама үрдүүргээр эрэл улахан.

Алексей СЛЕПЦОВ.

— НЭҮИЛИЭК СОНУНА —

БОЛУГУР НЭЧИЛИЭГЭ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ ҮЛЭ ДЬОРУОЙА РОМАН КОНСТАНТИНОВ
125 СЫЛЛААХ ҮБҮЛҮӨЙҮН КӨРСӨРГӨ БЭЛЭМНЭНЭР

Сахалартан бастакы Социалистический Улз Дьоруойа Р.И. Константинов быйыл тереебутынан 125 сыйлынан Болугур нэхилиэгэр угус хабааннаажа үлэ бара турар. Тобус ый ийинэн куустээж үлэ түмүгэр Е.С. Дьячковский аатынан норуотайымныгтын дыизэ иккис тынынын ылан, кулун тутар ыйга нэхилиэгпит олохтоохтуругар аанын тапчаччи аста.

Сүол-онгоңуутгар анал бирагыраамаңа киирсэн. Тырааныспар уонна сүол-ийс министеристибеттің уп көрүллән, нәнилизкілт 1км 845 м усталдаах Васильев уулусатын уонна иккисі переулок сүола-иңш өнгөннүү. ППМИ бирагырааматыгар киирсэн киин ититэр систизмәз кирии үлтэз бара турар. Мындағайы бенуалег буттуун ититэр систизмэндік хаанчылдар.

Дыз кэрэн бигэ тирэхтээх буоларын түнгэрэгийн дыылгыг дыыллахаа улз ордук кизнник ыытыльннаа. Ол курдук элбэх оболоох үс ыалга боччумнаах коме сононулчнаа, социальний контраганан байж дьарыктаах буолуутугар үс кини (250-нуу тын). Социальный коменен үс ыал, биир саботох олорор кини биир бириэмэлээх социальный коменен түбәнчилээр (ДКС. 54 тын. 108 солкуобайдын).

«Сылгыныт сквер» КРСТ бырагыраама суннүүнэн ононүүллар Саамай суюлталаах ула, билэн турар сана тутуплоохтаах оскуола быйрайыагын тупабарар. Өрестпүбүлүктээзи Сылгыныт күнүгэр жашнипизклип сылгыныттара А.Е. Коожуров, В.В. Савин кыттылылаах Чуралчы улуунун хамаандатада чүнс миастэнси ситислиз. Чулуу сылгыныттарбыг Е.Е. Герасимов, А.Е. Коожуров улуус, өрестпүбүлүк жашнипизклип түрүлдөр.

Улуустаабы «Уран көстүү, мындыр толкуй» көрүү быысталкаба олохтоох маастарбыт М.П.Попова онорбут атын симээз кылаан кыйайыны ситистэй. Муус устар сантага Дьоруой Арамаан ыныабар болзумнэнэр улуустар иккى ардьыларынаабы ачылымчың буюлбита.

Дынгун үлэбйт дизн РИ. Константинов атынан
из мусуойа сергутулсан, бэс ыйын 11 кун угзар-
чилсаах быйынга-майыг анылынна. Мусуойа

Мария Петровна Попова иллээн-сабалаан үзлэгээн ээрэ. Олохтоох салалтга мусоой сергууллэрийн тэрийдэ. Бу күн ытык инибит Буийн -учуутал, П.А.Ойуунуский аатынанд Судаарыстыбанний бириэмийзлауреата И.М. Павловка анаанды Кыайыны скверигэр мемориальнай дуосканы арыйыны сизэр-туомажытылынна. Сквери «Ымыы» унуйсанын кэлэктитибэ сангардан кырааскалтын тупсара сэлдьяар.

Р.И.Константинов атынан Амма
орто оскуулата аны күнүн 90 сыллаах
убулувайын беспизтээри үзүүлүстүү
оргуйар.

Бэсүйын 19 кунугээр Үзэдьорууйн тареебут сиригээр Мяндаатайга өрөгийдвэх үүбууцай бэлзтийр Үрун тухаа ыньяах ытыгплаары турар. Үньяах онлайн халыгынан барьяба. Сарсыардаттан сабжалаа ытык хийбүт үрдүүк аатыгар анаммыт «Сылтыйн сөвэр» аныллыа. Салгын Дьокуский куорал Култуура уонна ускуустуба коллеңийн көмөтүнэ ыньяах алгына, аныллыы сизэр-тусма ытыгплаар.

Үбүлүйдэзх сыл чэрчитинэн үрдүк набараадалар туттарылпыхаттара, эзэрда кынсизр эйсэриэ. Түэлбэлзиринэн қуонкурустар: «Дыз кэргэним-үтүү өйдебулум», «Саха талба танаһа», «Эччии, эччии, тэйдэр тэйэн..» калуензэлэринэн үнкүү, дьеңгөгий обогуттан мааны оствуул астара күрэх, «Күн дьеңгөгий обото», «Мындаатайым барахсан!» айар қуснокурустар онлайн барыхаттара. Ыныах сурун осиннуута «Сылтыныттар күрэхтэрэ», ат суурдүүтэ ыбылыптыа.

Кизээтин сүүйүүлзэх потеряа оонньюндуу.
Ынных күн түүлбэр 5 км усталаах саламаан
онорон илинхтара, уулуссаларыт сибаккинээ
кизрэтиллихээрээ. Үньяахтыр түүлгээ кириши
аарката санардылла сыйдьэр. Олохтоох уус С.С.
Иннокентьев бары сатабылын уурган турсан, ылсан
улзэншэр. Саанын сизэ илик обопор улзээж
буолтууларын хааччыгар бырагыраамаа кирисан

быыл сайын оскуолабыт үрдүкү қылааңын оболорду түнгиз, балэмигэр, ырааңырдыяга волонтердаан кемеңе турдулар.

Ыччат түмсүүта Үс сэргэни киэргэтэ «Дорожник» тэрилт ытык сирбитин ырааңырдыгыга кемелеслүүтүгээр махталбыгын тиэрдабит «Кар дойдум Мындаарайым» интерактивнай халыгтаа фотоальбом Мындаарайыбыт түөрт дыыл жүзүннээс кэрэ айылбатын дүүнүйзр ис хоноондоо тахсар Маны таңынан Дьоруой Арамаан олобун, ултиң дьонун-сэргэтин сырдатар альбом-кингээти зами сангардыллан бэчээсийн барда.

Ыныах тэрээннигээр улуустаабы тыйханааийстыбатын управлениета, Тынханааийстыбатын министристибэтэг төхүү куускоме буолаллар. Ыныах айын-челун «Мындаарай» «Чуралчы» ТХПК тэрийнэхтэрэ. Нэнхиэлискин салалтата, баянлык Анна Флегонтова үбүлүвийдээс сэргээгүйгээх улзни ынтар. Онон күен туттахишибит Р.И. Константинов үбүлүвийдээх сэргээн улзни агаар тутан чиаслахтийн көрсөбүт.

Александра ВАСИЛЬЕВА
«Арылды» медиа-киин

— КУЛТУУРА —

Бүгүн, сайнинны чабыл юмна, сээнэнээн, үалдыгтымсах, сылаас чайдаах, эйалзэх-эксилээх, үнкүү-битии арьстаах, күнэ тардына сылаас съдьяаннаах, хайдаллаах Хатылы сирин эблэрин кытари саңзргэнэбин. Мин тул мунхнуулар кэрэ кэскиллээх, сарсыннылаах сарылаах, сейябас санаанан салайтарар «Баба санаа» үнкүү балеүүн эйзэс зблэрэ. Бары дабаны, «эбээ дизайн үрдүк аваты сүктүүт, саха ыалын Эблэрэ... Манна саамай аяа саастаахтара Вера Константиновна Колесова 74 саастаах. Хатылыга Булун улуунуттан кийинт буолан кэлэн, 4 обону кун сирин кердерен, угус сизн тапталлаах эбээ, чөл олох пропагандина,

Захаровалын аван бастакынан кэлсэтибит. Кэлсэтибит саамай себүлүүр аяны түнүнан - алтадылтган сабаланна:

- Саха дъахтарын саамай чугас, ылла да астырын аяна - алтады. Мин алтадыны танара күннэригэр, сизргэтуумна, уот анатытыгэр оноробун. Сизнэриим опус себүлүүллэр, он ишин кинилэр кэлэхтаринэ бунарабын, астыбын. Хайсан дабаны ус бастакы алтадынан сирбин-үоллун кундулүүбүн, - дизэн кэлсими.

Кэлсэтини салгынын съдьайбыт, угус сизн эбээ, Хатылы нэшилизгин участковай балыынатын бираанынан улзээбит Розалия Васильевна Уваровская. Кини сахалар тумаларын - күех луук уонна

юний гынан ынтааччыбын. Биңиги остоулбут маанылаах кунду аяна - хаан буолар.

Варвара Дмитриевна Фёдорова нэшилизжээ дээз кэргэн исписалийнэн улзээбит. «Далбар» дъахтар тумсүүтүн салайаччынта, «Баба санаалар» салайаччылара, тумус туттар кинилэр.

- **Варвара Дмитриевна, утэнэлээх эт түнүнан, дээз, кэлсэтиж эрэ. Туух санаалаахын?**

- Үньяах дизайн сахаларга саамай биир кунду бираанынныкылт. Өбүгэлэрбит барахсаттар унун уннуктаах ынтыны тууреан, күех сайнана үктэнэр үерүүлэрэ. Үньяах саамай мааны аянаан утэнэлээх эт уонна уохтаах юмыс буолар. Эти аяан-миннээн бунарын уонна кундулээн сизрэ-тумма бывыргыттан баара. Кундулээнин - дьону-сэргэни уеддүү-көтүтүү. Бу кэнники кэмнээ утэнэлээх эллит нааха харчы буолла. Харчыта ыараан ийэр, порцията киччан ийэр. Ити кийни хомотор. Өбүгэлэрбит сизрин-тумумн кийни курдук көрөбүн. Ол ишин дыон бэйзтин этийтэн бунаар буолан эрэ. Онтон дыннээх эт олох бывыргылты, биир чаанна хосхос эти уган ийнэллэр, ол миннэ баар, миннэ экий ийэр, ол ишин үньяах эт ураты амтанаах, миннэгэс буолар. Манын дыннээх үньяах этинэн дьону-сэргэни кундулүүллэрэ бусллар, дээз, дыннээх үньяах амтана типлиэ эт...

Татьяна Егоровна Седалищева - Субурууский сопхуос буваалтыра, иистэннээн кийнэ бастына, асчыт кийнэ утует:

- Мин сахалыны-махалыны-уэрэтийн мийнниирбин опус себүлүүбүн. Лапса-ипс олох күпраппын. Сэлэгээдийн уонна күех лууктуурбун себүлүүбүн. Уэрэтийн кырбаан баар, дээз, ильди бунарабын. Сайын ийнэрбүтэн себүлүүбүт, сайын миннэйэр курдук буолар. Бары себүлүүр аспыт, сизнэриим «хөхик» мийн дийн-дийн ийнэллэр.

Анна Николаевна Захарова - эмээ биир эйзэс эбээ, ураты тарбахтаах уус, иистэннээн, саха ыалын асчыт Далбар Хотуна:

- Биңиги ыал маанылаах аяна - убана ийнэ. Дээз кэргэниэн сылгы ийтэйт, ол ишин убанытэтин астаан-үеллэн барытын түнээба танаарыт. Этэ-аяна ураты түнээбааны олох билэйт, ол ишин сыа-сым курдук тутан хаанынны, ханалары барьтыйн ханааныт. Ишин сууян-тараан, набор онортон, порцияан тонортон кийнэйт, ол ишин салыннын танаарыт. Этэ-аяна ураты түнээбааны олох билэйт, ол ишин салыннын танаарыт. Ишин сууян-тараан, набор онортон, порцияан тонортон кийнэйт, ол ишин салыннын танаарыт.

Анастасия Иннокентьевна Винокурова Субурууский сопхуосынтара, саламаат зоотехникинан улзээбит, дээз кэргэн эргийэр кийнэ, билигийн эйзэс эбээ үрдүүк атагар тиксан опорор кынамылаах ханаайка:

- Саамай маанылаах аспыт, билэн турар, саламаат буоллаа. Урууларга, үерүүлэргэ-кетүүлэргэ, көрсүнүүлэргэ, ыалдыгыттарга оноробут. Урууларга, арылаах саламаат, тэлтэрий саламаат... Саламаат араана

угус. Ончуута, дынинэ, сурдээх боростуй. Саамай кылаабынайа - ытыйыта уонна арьыта дагдайан тахсыар дээри турооран тэлтэрийхээ наада.

Саргылана Иннокентьевна Соловьёва унуйзаанца обо ииттигтиэр улзээбит, билигийн эмээ бастын хавайка, эмээ албээ сизн эрийжээ, элжжээ эбээ:

- Минсүгэй түнүнан сирдатахлын баараабын. Билигийн олох ноор, куртыхылыммат дизайн угус сахадын оруунааны, сордук сүгэй сизбт буолла. Ол гынан баар, сүгэй кийни организмыгар опус наадлаах. Биңиги бииргээ төреебут 8 этибит. Урут эбэйт сарсыарда күерчэх буолбатах, үрдүүн холбуйан чечегийн ийрээр этэ. Сэллэрээтэр игин суюбуна ити сүгэй ылан, испитин-үеслүүтүн сүннүүтар эбт буоллаа. Билигийн ол ишин сэллэрээтэрдэммит бастакы убаас сүгэй доруобуйаба опус түнээлаах буолоохтаах. Онтон хойуннада, арыльыахын наада.

- «Онлайн» үньяаха түнүлгээбэр оболоргуунаан-сизнэргинээн мустан, үньяах ынарагытыг гар ханынк сахалыы астар сандалыгын хэргэтийхээрэй?

- Бастакынан - баахыла. Бары себүлээн аяныт аспыт. Уонна, дээз, ханааспыт хостонуу дии. Дээдээн ууруна сыйтабыт, убана ина, хаана, быара... Үньяаха сахалыы ас буолоохтаах дии саныбын.

Аграфена Семёновна Константинова - сибээс улзин батарээн, бастын дээз кэргэн ханаайката, угус сизнээх элжжээ эбээ:

- Биңиги дээз кэргэн бывыргын тэлгээбит инигэр обо-уруу, аймаж-бильдээ дьоммуунаан бэрээ дээз үньяахыллыгэйт. Бары сахалыы таннан-симэнэн, сахалыы ас тардынан, Айыыыттарыттын алгыс ылаары тэрииммилт. Быйыт да оннук буолуу. Салама ыыыыбыт, сирбитин-үоллутун анатабыт. Быырлабы, кымыыны бэйзм оноробун. Алаады, баахыла, кебуэрдээх лэгпизсэ, собо араана. Барыта сахалыы ас буолар. Оболору, сизнэри кийта бары бииргээ ылар опус чуучай.

Татьяна Павловна Листикова Субурууский атагынан сопхуоса. Хатылы нэшилизгин дъаналтатыг гар буваалтырынан улзээбитэ. Билигийн эмээ эбээ үрдүүк атагын сүгээр:

- Мин барыгытыг гар бывырлабы рекламалыам этэ. Оболорго ийрээдээ үерэтийн гаастаах утахтаа баруу чуучай. Айыыт буораты кытта сүүченка булкайдуц да миннэгэс утас буолар. Мин сизнэриим себүлээн ийнэллэр. Энгли эмээ бывырлаба иинч, доруобай буолун!

Бу курдук байылат астаах, алгыстаах алтадылаах, утуну эрэ баараа сыгдьар Хатылы эблэрэ саха аяна түнүнан сирдатылар. Баарьылбайын кинилэр куруук манын алгыс тыллаах, албээ субзээх, кэрэ капсэннээн эйзэс збэ буола сылдьалларыгыр! Доруобай буолун! баара санааларыт куруук туллуннаа!

Кэлсэтэ Чурапчы улууунун култуура салалтатын исписалийн Мария Дьячковская

САНДАЛЫГАР - ТӨРҮТ АСПЫТ

билигийн дабаны уэрэ-кете сылдьар бартээхийн кийни. «Баба санаа» үнкүү балеүүн тэрилигийтэй 4 сыл буолбут. Сочи, Москва, курдажа лауреат, Гран-при ханаайттара, ситийнлэрээ злбэх. Кинилэр бааллар саха омуун ырыатын-үнкүүтүн, сизрин-тумумн тарбатааччылтар, саха күлтүрээр, историятын, уратытын тэнитзээчилэр.

Булун биңиги кэлсэтибит ураты, атны, үнкүү түнүнан буолбакха, ыньяахтар чугаан ийнэллэринэн, сахалыы ас түнүнан буолуоба. «Эбэм күерчээ», «Эбэм алаадыта», «Эбэм баахылата» дизайн мээнээз эллэттер. Эбэ аяна ураты миннэгэс буолааччы. Барыларын кытари оплоонноон олорон кэлсэтэрбэр биирдийн-иккилийн сибуулурастарын, саха аянын уратытын, капэн ийэр үньяахаа балэмнэрин түнүнан эллистигиллэрийн кердестүүм. Бары дабаны ураты көрүүлээх, албээ субзээх-амалаах, дыннээх саха ыалын Далбар Хотуттара, үгүй злбэх сизн маанылаах эблэрэ тутуу кэлсийн эбтэгэрий?.. Быйылгы үньяахаа «онлайн» да буоллар, зблэрэ барахсаттар талгээзлэрийн, унаайбаларын ийнээр алгыс түнээр, бары сахалар мааны бираанынныкытлын аймактарын, оболорун, сизтэрийн кийта ылар былааннаахтарын кэлсэтийлэр. Кырдык дабаны, сахалар бу түмнэрийн көлүүнэттэн көлүүнэлээр байзлэрийн съдьааннахтарын тиэрдэр, үэрээр, кердэрер санаалваахтар збит. 10 эйзэс збэни кийта кэлсэтийн түүнч, сүрүнүүн, суннүүтүн энзихээ тизэддэйм.

Прасковья Семеновна

убана сыйтайн түнүнан сирдатта:

- Былыр-бывыргыттан биңиги ебугалэрбит түнэтайн билэннэр, албээ аярас үүнэйини аска-челгэ булкуяллар. Ол курдук, пуул. Мин билээрбин хонуу уонна өрүүс лууга баар. Өрүүс кийнэ кандей баулар. Билигийн луук киймэ буолан лууктаатым. Энгли эмээ луукта ханааны; кырбаан, туслаан, салалвана хаптакчы суулаан, ларыга, морозильникка утган кэбистэхитин, ынтыны бына битэмиинээх астаах буолуохуут. Уонна убана сыйтайн сирдатыам этэ. Кинийэх «комега-3» дизайн ини-үнүү ыраастыыр, ис уорганин чөл буолалларыгар саамай камалваах битэмиин баар. Онон сыйтани хайсан да сизхээхит, - дизэн бэйзтин субзин улзэхиннээ.

Прасковья Ивановна Козлова - нэшилизжээ спохтоох дъаналтадаа улзээбит, билигийн бастын дээз ханаайката, Далбар Хотун, эйзэс збэ хануутутун түнүнан кэлсээтэ.

- **Прасковья Ивановна, ханааны куутуута, бунарынта олус уустук. Тэнитз-хайын баар. Эдэр ханаайкаларга субзээ эрэ.**

- Мин кэргэним - сылгыыыт. Сылгыыыттаабыта 40 сыл буолла. Ол ишин идээлээхлэйт. Ону астыны-челлүүрүүт. Утэн эрээдээ дээз үньяахаа амтанаах, миннэгэс буолар. Манын дыннээх үньяахаа этинэн дьону-сэргэни кундулүүллэрэ бусллар, дээз, дыннээх үньяахаа амтана типлиэ эт...

Татьяна Егоровна Седалищева - Субурууский сопхуос буваалтыра, иистэннээн кийнэ бастына, асчыт кийнэ утует:

- Мин сахалыны-махалыны-исуэрэтийн мийнниирбин опус себүлүүбүн. Лапса-ипс олох күпраппын. Сэлэгээдийн уонна күех лууктуурбун себүлүүбүн. Уэрэтийн кырбаан баар, дээз, ильди бунарабын. Сайын ийнэрбүтэн себүлүүбүт, сайын миннэйэр курдук буолар. Бары себүлүүр аспыт, сизнэриим «хөхик» мийн дийн-дийн ийнэллэр.

Анна Николаевна Захарова - эмээ биир эйзэс эбээ, ураты тарбахтаах уус, иистэннээн, саха ыалын асчыт Далбар Хотуна:

- Биңиги ыал маанылаах аяна -

убана ийнэ. Дээз кэргэниэн сылгы ийтэйт, ол ишин убанытэтин астаан-

үеллэн барытын түнээба танаарыт. Этэ-аяна ураты түнээбааны олох

билэйт, ол ишин салы-сым курдук тутан хаанынны, ханалары барьтыйн

ханааныт. Ишин сууян-тараан, набор онортон, порцияан тонортон

кийнэйт, ол ишин салы-сым курдук тутан хаанынны, ханалары барьтыйн

ханааныт. Ишин сууян-тараан, набор онортон, порцияан тонортон

кийнэйт, ол ишин салы-сым курдук тутан хаанынны, ханалары барьтыйн

ханааныт. Ишин сууян-тараан, набор онортон, порцияан тонортон

кийнэйт, ол ишин салы-сым курдук тутан хаанынны, ханалары барьтыйн

— ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН —

О прокурорском надзоре за соблюдением законодательства о ценообразовании

Почему растут цены? Как повлиять на недобросовестных предпринимателей? Этими вопросами задаются люди, приходя за покупками в магазины.

На рост цен влияют многочисленные факторы (политика, улаковка, затраты на электроэнергию и т.д.), которые и формируют конечную стоимость продукта. Государство не вправе диктовать предпринимателям, по какой цене продавать тот или иной товар. Однако, в том числе в нашей Республике у администраций районов есть право утверждать предельные торговые надбавки на социально-значимые продовольственные товары.

Для начала в каждом районе и городском округе определяется индивидуальный «перечень социально значимых продовольственных товаров» с учетом территориальных особенностей и реалий питания. В данный перечень обычно включаются такие товары, как хлеб, мука, масло растильное, сахар, соль, молоко, крупы (рисовые, гречневые, маньиные, пшенко), яйца куриные, макаронные изделия, детское питание, некоторые виды овощей, фруктов и др.

И предприниматели при реализации включенных в перечень товаров, не вправе продавать товар по цене выше, чем это установлено предельной торговой надбавкой.

Однако данное требование соблюдается не всеми владельцами магазинов, о чем свидетельствуют результаты проверок прокуроров.

Так, в 2020 году по фактам нарушений, связанных с необоснованным превышением цен на основные социально-значимые продукты питания прокурорами выявлено более 130 актов разногласия. Нарушения выявлены и меры применены прокурорами городов Мирный, Якутск и Удачный, Верхнеалымского, Билибийского, Жиганского, Мегино-Кангаласского, Таттинского, Олекминского, Нюрбинского, Чурапчинского, Немского, Кобяйского, Сунтарского районов.

В текущем году прокурорами также предложены надзорные мероприятия. Нарушения порядка ценообразования выявлены прокурорами городов Якутска и Мирный, а также Алиайского, Билибийского, Мегино-Кангаласского, Нымасло, Усть-Янского, Ханталасского, Кобяйского и других районов Республики. На данном этапе имплементировано возбуждение уже порядка 30 административных производств по нарушениям порядка ценообразования.

К примеру, прокуратурой Мегино-Кангаласского района в одном из магазинов установлены факты завышения предельных торговых надбавок на 11 наименований таких

социально-значимых продовольственных товаров первой необходимости, как мясо говядины, мука пшеничная, рис, крупа гречневая, макаронные изделия, сгущенка, фрукты и др.

В целях устранения выявленных нарушений прокуратура внесла в адрес предпринимателя представление, по инициативе прокуратуры си также привлечена к административной ответственности по ч. 1 ст. 14.8 КоАП РФ (нарушение порядка ценообразования).

По результатам рассмотрения актов прокурорского реагирования цены на продукты приведены в соответствии с установленными требованиями. В том числе на отдельные социально-значимые продовольственные товары они снижены на 15 %.

В Томтойском районе с необоснованно завышенными ценами реализовывались масло растильное, молоко, альянском районе – сливочное масло, яйца куриные, хлеб, в макаронных изделий, сливочного масла, гречневой крупы, в Алиайском районе – макаронные изделия, крупа гречневая, мука, сахар-песок, овощи и пр.

В связи с этим прокуратура Республики разъясняет, что в случае если Вы считаете, что имеете место нарушения при определении цены, Вам необходимо обратиться с письменным заявлением либо в районную администрацию, либо в прокуратуру по месту жительства или в Государственный комитет по ценовой политике Республики Саха (Якутия).

В жалобе о росте цен на социально значимые продовольственные товары необходимо указать адрес конкретного магазина, жительство - владельца данного магазина - ИП, ООО и т.д. (такие данные размещаются в самом магазине и указываются на чеке), наименование товара, жительство с приложением чека, также Ф.И.О. обращающегося гражданина, адрес места жительства и номер телефона.

За превышение указанных пределов торговых надбавок статьей 14.6 Кодекса Российской Федерации об административных правонарушениях предусмотрена административная ответственность.

Согласно указанной статьи завышение торговых надбавок на продовольствие является наложение административного штрафа на должностных лиц (индивидуальных предпринимателей) в размере 50 тысяч рублей или дисквалификацию на срок до 3 лет; на юридических лиц – в 2-хкратном размере излишне полученной выручки от реализации товара вследствие неправомерного завышения регулируемых цен за весь период, в течение которого совершаются правонарушения.

Прокуратура Республики Саха (Якутия).

По предложению прокуратуры Чурапчинского района принят нормативный правовой акт по обеспечению бесплатным питанием детей-сирот, обучающихся в муниципальных образовательных учреждениях Чурапчинского района.

Прокуратура Чурапчинского района провела проверку исполнения законодательства при обеспечении питания детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей (далее – дети-сироты).

Установлено, что в общебразовательных учреждениях Чурапчинского района обучается свыше 40 детей-сирот. При этом из числа всех детей-сирот, обучающихся в средних и старших классах, не все обеспечены бесплатным питанием, несмотря на то что несовершеннолетние находятся на обучении длительное время.

Вместе с тем, с учетом того обстоятельства, что на законодательном уровне не закреплено финансирование на организацию бесплатного питания детей-сирот из средств бюджетной системы Российской Федерации, прокуратурой Чурапчинского района в апреле 2021 г направлено предложение в адрес администрации МО «Чурапчинский улус (район)» в порядке ст.9 Федерального закона «О прокуратуре Российской Федерации».

В результате рассмотрения предложения прокуратуры района администрацией МО «Чурапчинский улус (район)» инициировано перед Ильинским (Районным) Советом депутатов МО «Чурапчинский улус (район)» принятие муниципального нормативного правового акта, регламентирующего порядок обеспечения бесплатным питанием детей-сирот, обучающихся в муниципальных образовательных учреждениях Чурапчинского района.

10.06.2021 на 38-й внеочередной сессии Ульгунского (Районного) Совета депутатов МО «Чурапчинский улус (район)» принято решение №159 «Об утверждении Порядка обеспечения бесплатным питанием детей-сирот, обучающихся в муниципальных образовательных учреждениях Чурапчинского района», предусматривающий финансовое обеспечение расходов бесплатного питания детей-сирот за счет местного бюджета.

— КӨР-СЭРГЭЭ —

«Саха» НКИХ ханаалтын**Бэс үйын 21-27 куннэринээби бырагыраамата**

Бэс үйын 21 кун Баандынчилик 06:00 - Айылты. Гаврил Калесов 6+ 07:15 - ТВ фондатылтан. Уруку кам тунах ыңылтара 6+ 12:00 - Улугу тунах ыңылтара Алтын 6+ 12:45 - «Кыл саха» алдыстаах дарбөөн 6+ 13:30 - «Саха сира-Якутия» информационная программа 12+ 13:45 - «Кыл саха» алдыстаах дарбөөн 6+ 14:00 - «Байбарисэн эмээхин» останкордай 6+ 14:45 - ынчылбашын 6+ 15:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 15:15 - ТВ фондатылтан. Уруку кам тунах ыңылтара 6+ 17:00 - «Кыл саха» - 5 сыйла 6+ 18:00 - «Якути

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ ДЕПУТАТОВ
МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАЛЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ
САХА (ЯКУТИЯ)

ТРИДЦАТЬ ВОСЬМАЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ
РЕШЕНИЕ № 162

от 10 июня 2021 г.

с. Чурапча

О присвоении почетного звания
«Почетный гражданин Чурапчинского улуса»
Тарасову Тарасу Лукичу

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, тридцать восьмая (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия), решено:

За многолетний добросовестный труд и вклад в социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, в развитие культуры, сферы информации и массовых коммуникаций РС (Я) присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Тарасову Тарасу Лукичу, главе муниципального образования «Хаяхсытский наслег», Отличнику культуры СССР Заслуженному работнику культуры РС (Я), Отличнику телевидения и радиовещания РС (Я), Отличнику молодежного движения РС (Я), члену Союза журналистов России.

Председатель улусного Совета депутатов А.А.Захаров.
Глава муниципального образования А.Т. Ноговицын.

Мугудай нэнилизгин Бочууттаах олохтообо, кундуук саныр тапталлаах ажбыт, энэбит, хос энэбит, сэрий сылларын обото, улз, тыыл бэтэрээнэ.

АММОСОВ Иннокентий Прокольевич
бу дыл бэс ыйын 14 кунуул 87 сааныгар ыаражан ыарыгын олохтон тураабытын бары билээр дьонугтар, аймахтарыгар диринник курутуйан турал ишитинэрэбит.

Оболор, кийинтэрэ, кутүйтээр, сизнэрэ, хос сизнэрэ.

Кутурбаннарын тиэрдэллэр:
Убастьыр кырдааса кутүйтэрэ Аммосов Иннокентий Прокольевич олохтон тураабытынан бары обогоругар, сизнэрэг, чугас аймахтарыгар Төлөйтэн, Чурапчыттан Смирновтар.

- Тапталлааха ажалара, энэлэрэ Аммосов Иннокентий Прокольевич олохтон тураабытынан обогоругар, кинилэр дынэ кыргынэриг, чугас аймахтарыгар Диринтэн, Чурапчыттан, Дьюкусайтан, Намтэн Поповтар, Борисовтар, Котовтар.

Хайахсыттан төрүтээх Дьюкуусай куорат олохтообо

МАРКОВ Василий Семенович
бу дыл бэс ыйын 11 кунуул 87 сааныгар ыаражан ыарыгын олохтон тураабытынан билээр дьонугтар, добогоругар ишитинэрэбит.

Каргэн Екатерина Спиридоновна, оболор, сизнэрэ.

Кутурбаннарын тиэрдэллэр:
- Кунду кутүйтэрэ Марков Василий Семенович олохтон тураабытынан здийидэриг, балтыларыгар Екатерина Спиридоновна, обогоругар Алешиба, Валыба, Индираба, Васяба, сизнэрэг Дьяковскайдар, Ушницкайдар, Лебедевтар, Сергеевтар, Петровтар, Филипповтар, Савиннэр, Дорофеевтар, Окороковтар.

Сө Тыа хайавайыстыбатын уонна улз бэтэрээнэ, Кытваанах нэнилизгин олохтообо, тапталлаах ажбыт, энэбит, убайбыт.

ПАРФЕНОВ Николай Васильевич
бу дыл бэс ыйын 14 кунуул 87 сааныгар ыаражан ыарыгын олохтон тураабытын чугас добогоругар, арасы сылларга биригэ улзээбит табаарыстарыгар, улзэнэхтэригээр курутуйан турал ишитинэрэбит.

Оболор, кутүйтэрэ, сизнэрэ.

Кутурбаннарын тиэрдэллэр:
- Парфенов Николай Васильевич олохтон тураабытынанын Ирина Николаевна, кутүйтэрэ Дьюлус Николаевича, биригэ төрөвтэй балтыларыгар Анастасия Васильевна, чугас аймахтарыгар олохтоо дынантаа «Түпүлэ» НАДь.

Кунду талтыр, биригэ төрөвтэй убайбыт, бараалыг Чурапчы Мындаааытыттан төрүтээх Амма улувун Саргэ Бэзин олохтообо.

ДИОДОРОВ Диодор Диодорович
бу дыл бэс ыйын 15 кунуул 87 сааныгар олохтон тураабытын бары аймах-биз дьоммутугар, добогоругар, биригэ улзээбит, урэмшил табаарыстарыгар, дьонугтар курутуйан турал ишитинэрэбит.

Биригэ төрөвтэй.

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ ДЕПУТАТОВ
МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ЧУРАЛЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН) РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)

ТРИДЦАТЬ ВОСЬМАЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ) СЕССИЯ
РЕШЕНИЕ № 163

от 10 июня 2021 г.

с. Чурапча

О присвоении почетного звания
«Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Адамову Егору Егоровичу

На основании Положения о звании «Почетный гражданин Чурапчинского улуса», утвержденного решением улусного Совета депутатов № 51 от 6 февраля 2014 года, тридцать восьмая (внеочередная) сессия улусного (районного) Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) мунисипального образования решено:

За многолетний добросовестный труд и вклад в социально-экономическом развитии Чурапчинского улуса, в развитие культуры, сферы информации и массовых коммуникаций РС (Я) присвоить звание «Почетный гражданин Чурапчинского улуса» Адамову Егору Егоровичу, главе крестьянского (фермерского) хозяйства «ИП Адамов Е.Е.», Заслуженному фермеру России, Заслуженному работнику народного хозяйства РС (Я), Отличнику сельского хозяйства РС (Я), Отличнику телевидения и радиовещания РС (Я), Отличнику молодежного движения РС (Я), члену Союза журналистов России.

Председатель улусного Совета депутатов А.А.Захаров.
Глава муниципального образования А.Т. Ноговицын.

— КЭРИЭСТЭБИЛ —

Ийэбит барахсан сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах

Кундуу саныр, тапталлаах кун кубай ийэбит, энэбит, хос энэбит, ула, тыыл бэтэрээнэ, Чакыр нэнилизгин Бочууттаах олохтообо, Аба дойду Улуу сарийн бэтэрээнин огообото Никонова Параксавыя Михайловна ууннук, ыаражанык ыалдан, бу орто дойдугтан бербыта бэс ыйын 21 кунуул 40 хонуун тулар.

Тапталлаах ийэбит 1930 сий кулун тутар 8 кунуул Чурапчы улувун Уорба нэнилизгэр Фекла Степановна, Михаил Павлович дынэ кыргынэргээр кун сирин карбута.

Очтогообу ыаражан олохко «коо турбат ыалы» дизайн, ийэт хотон долборугар тереетүн кытта түннүүн куртэн, Чакырга олпор эзтигэр Макоимова Параксавыя Николаевна ишигээ бэриллэн, Чакыр нэнилизгин олохтообо буолар.

Төрөлгүүт ийэт Сүекүл ыаражын буолан, олохтон эрэ тураабыт, 12-тэ оболоммуттган бараатыа Уйбаанын иккизээр эрэ хаалбыттар. Бараатыа Уйбаан – ажытагар Мэхээлээ, Параксавыя – эзтигэр Боккуйайга, онон «ийэвэдэ талтала» дизайн билбээк улаалыгт. Эзтигэр бараатыа Костекүн, кыргыз Екулуну Лебедевтэри кытта энэрдэлэн Калзгеринэн, Эмис күүлүнэ опорбуттар. Кинилэр оболор Настааны, Киззэни кытта биригэ сайннын око хамелнэн, хус оболоон, сир астаж, ынаан, нынэйдэри буబайдэн, ыннын око-маска, хотоно тубугурэн, кундуудын билбээк аяналлара.

Сарий, сүт-куран кэмгээр Чакырга Молотов азтынан колхуска опорон, ингэрийнээтийн кытайн хааччылыбака, эзтэ сий айы Хайахсынха ыалгаа олордон уэрэгтээр ынзабаа суюн, 5-с кылаас кэннитэн уэрэхтэн тохтообут. Очтогообу баланыннан, ыннын обуунан таңбас тизийтигэр, отук мас таңтыгыгар; сас ынтыга обус сизтигыгар; сайннын обурут, от ултигыгар; күнүнүн бурдук бынтыгыгар, обурут айын хомуйуга күнүн ынчарынан улахан дьону кытта тэнээ улзэспит.

1951 сийлааха Чакыр нэнилизгэр оччолорго оскуулаа сэбиздиссийнэн үзгүүлэх опорор олохтоох учугат, хомуунус, бастын уопсастыбанный, Аба дойду сарийн кыттылааа Никонов Иван Николаевича кыргыз тахсан, инхики дьоллоох олохторун тусээзиттэрэ. Боккуйалаах Уйбаан олох бары уеруутун, ыаражаттарын тэнээ үлзэстэн, 49 сий бир-башы, эз-дэмнэхтэх, дьоллоохтух опорбуттара. 7 сийн төрөтэн, атхатарыгар туроран, уэрэгтээр, ыал-дьон онгтоон, 10-тан тахса сизнэрин, 20-тэн тахса хос сизнэрин буబайдэн, Чакыр нэнилизгин биригээ мааны ыала дэлгүйтээр.

Ийэбит үерээс сух эрээри, сахалын мындыр толкуйдаах, ханын да ултадан иннэн-толлон турбат турнуу үзгит ийнээтийн. Ол курдук Аба дойду сарийн кыттылааа Чакыр дыксаатыгар нызэнкэнэн, танас сууяаччынан, оскуулаа остоураанын, уборщанан, Эрлиг азтынан мусоой-дьизээр остоураанын энхиэл сух энэбайт табаахтыг үлзээбит. Ултигыгар түргэн-тарбан, ыаас туттунаа ынчарынан биллэллэр.

Улз, тыыл бэтэрээнэ, 2012 сийлан Чакыр нэнилизгин Бочууттаах гражданина, 2020 сийга «Улуус сайдытыгыгар үтүүлэрийн ийн» III-с истилхэнээх Бочуутунаай балзиси тутан үербүт.

Ийэбит түүлээ, тэрилтээ, нэнилизгээ чизнин үрдүүтүүк тутара. Бэл, арас аялхтарыгээ ынтан, атабынан да, хайынчынан да сүүруугээ улгумиж кемүүсүүрээ, ханын да төттеру эзлэх, аяаастаммат этаа.

Быльырын сайнан Кытайын 75 сийлан, нэнилизгээ үбүүлэйдээх ынчынбар, ийэбит 90 сийлан «Тэлгэнэм түнүүлэх» кураах аймайынан ынтан бастаабыллыг.

САНА ОЛОХ R

Кундуу күнбид, кун кубай ийэбит, бинийэх бербытыгыгар күс-кемэ, эрэллээх эркин, тапталлаах «ийэ», «эз» буолара.

1964 сийга «Медаль материнства» II-с истилхэнээх мэдээлэл, 1974 сийга «Материнская слава» III-с истилхэнээх уордзанын ылбята.

Ийэбит айыныгас, утуу майылаах, миньигастэн миньигэс далай астаах-үеллэх, сыйлаастан сыйлаас дылзэх-үтэлэх, сахалын куттаах-сурдэх, кэрэ дууналаах, амарах саналлаах, тулуурдаах-дьуулурдаах, дирин толкуйдаах, олохко олпорон, Чакырттан кэнсиэддии, күржтэнэ, арас олимпиадаларга кытта кэлбид-оболору хоннороро, гимназияяа үэрэн кирибт оболору ынтыран дьытигэр олпордоро.

«Эз» бынтынан сизнэрэгээр барыларыгар биир тэнник сыйланнаан, дуунатын изийнтийн айыра, ити тапталынан, утуу санаатынан, муударай ыйнэн, сурзин сыйлаатын үтүүлүүра, алаа дьизбидин утуу алгынын аранччылыра.

Ийэбит 2019 сийга ыам ыйыгар өттүүн уннуудун тосту түйэн, ханан да балынаа дизайн билбээх кыннилэх-аламытта, сыйны бына дьытигэр оронтон турбакка сыйтан, утуарэр иин мөмкүнчүү. Күүстээх санаалаах, тулуурдаах буолан, ыаражынан кытайн, оронтон турал, дьиз инигэр ходууногунаан хаман кэлэн, остволаа опорсон айыра, бэл, тайырдаа тахсан салгын сириз.

Быйыл күнүн эмисийэ давлениета тахсан, ыаражан ыаражын бууланызбирээ да сыйыттар, кытанаах санаалаах, олохко дьулуура күүстээх буолан, бирдээ «айка» дизэхээ, кынныйдаа байсан 9-сийн ына олох иин охсун асылтыга...

«Ийэ», «эз» дизайн истинник-ирихэтийн, эзбистик-үйлчилгээний ынчынбарлалтар саамай кунду күнбид аны биниги ортогуттараахуу.

Тапталлаах ийэбит, эзбид, Эн утун дьоллоох олпордун. Эн олпорон аасыгт олбун, улзээр эллистиинээн, дьонн-сэргээдээ үтүү сыйынан, олохко ураты тапталын, күүстээх санаан, кытанаах тулуур, утүү майын олпоргорт, сизнэрэгээр утүү холобур, сирдээк өйдебул буолан бирдэллээ турооба, сыйлаас өйдебул буолан үйэлэргэ ахыллыа.

Эн утүү ажын олпорон, сизнэрэг уйз-саас тухары мэлдэй аваттата турохул! Ийэбит, эзбид барахсан, биниги сурхилтигэр өрүү тыыннаахын.

Биниги дьиз кыргыз кунду күнбид-ийэбит оло бэйэтэ улаалыгт, ыал буолан, оло төрөтэн дьоллоохтух опорбут, үлзээбийт тапталлаах Чакырн сиригэр ильдэн, кэмус унубун кетэбербүтүүр бары өттүнэн суб-ама, күс-кемэ, өйдебул буолбут дьоммутугар, аймахтарыгыгар, дьоллоох дынантайдаа (байылык К.И. Лебедев), кынни сирдээзийн олбун, улзин сирдэлдэлт кунду бирдэлдээхтэйдээ турооба, олон унапыт манган халааттаа авынчилларыгыгар Чакырдааы ФАП үлзэхтэйтэн сабалаан улустааы кийн балынаа медиктигэр, чулаан терапеевт отделениетын (заб. В.Е. Барашкова), «Сүнгэл кэмэ» үлзэхтэйтэн калэхтийтэгээр, хирург И.В. Оконешников, реаниматолог-быраастарга, чулаан М.Д. Эверстоваа, регистратура бары үлзэхтэйтэгээр ис сурхтэн маҳтальбыттын тизэрдэбийт, бука барылтыгыгар чөлжин дорубуйаны, этэнэ буолууну, үлзитигэр сирийнин бараабыт.

Оболор, сизнэрэ, кийинтэрэ, кутүйтэрэ.